

Z gotovostjo pa lahko zapišem tole: če v Sloveniji ne bi bilo ljudi, tudi ne bi vedeli, kako bi bilo s čebelarji, za trdno pa vemo, da ne bi bilo NVI. Še več, tudi če je Slovenija poseljena z ljudmi, davkoplačevalci, med njimi tudi s čebelarji, NVI sploh ni nekaj, kar bi nujno moralo obstajati.

Ko smo ugotovili, da obstoj ustanov, kakršna je NVI, ni naravna nujnost, se lotimo delov članka, ki nas kot davkoplačevalce in uporabnike storitev javnega servisa še posebej zanimajo.

Malovrh pravi, da čebelarji nimamo občutka, koliko stane veterinarska storitev, in tu je po mojem mnenju zadel v polno. Res bi bil že čas, da poizvedemo, koliko nas davkoplačevalce v resnici stanejo ustanove, kakršna je NVI, in njihove storitve. Čas bi bil, da ugotovimo, kaj in koliko res koristnega za ta denar dobimo od njih. In čas bi bil, da razmislimo, ali take storitve po

takšni ceni sploh potrebujemo in ali jih želimo kupovati še naprej.

Ko Malovrh govori o sredstvih za zatiranje varoj, med drugim pravi: »*Razdelili smo jih praktično zastonj, torej nabavna cena in davek, brez marž ...*«

Presenetljivo je, da predstojnik NVI ne ve, da je inštitut, ki ga vodi, javni servis in ne »štacuna«, v kateri velja drugačna logika poslovanja, katere del so tudi marže. Poleg drugega je eden od namenov javnih servisov tudi ta, da državljanom zagotovi ugodnejši nakup tistega, kar potrebujejo. Javne službe, ki zaračunavajo marže, so nesmisel. Potem je pač bolje zadeve prepuščati trgu in plačevati marže, ne da bi hkrati porabljali tudi davkoplačevalski denar.

Pa še nečesa ne morem kar mirno preslišati, namreč: »*Razdelili smo jih (zdravila, op. B. M.) praktično zastonj ...*«. Kako zastonj, gospod Malovrh? Saj ste menda dobili plačo, kajne? Barbara Mulej

Urad predsednika RS streže med, ki ni pridelan v Sloveniji

Prejšnji mesec je bil v Uradu predsednika RS sestanek o podpori Urada pobudi ČZS Organizacije združenih narodov za razglasitev svetovnega dne čebel. Urad predsednika RS nam je obljubil vso podporo in za to se mu iskreno zahvaljujemo. V Uradu pa so mi ponudili tudi čaj z medom, ki, žal, ni bil slovenskega izvora (!?). Zadnje čase je veliko slišati o pomembnosti uživanja lokalno pridelane hrane. Promocija v Sloveniji pridelane hrane bi po

mojem mnenju morala v prvi vrsti potekati v državnih ustanovah, tudi v Uradu predsednika RS. Zato ČZS poziva vse pristojne, naj si državne ustanove v prihodnje priskrbijo med, pridelan v Sloveniji!

Foto: Boštjan Noč

Boštjan Noč, predsednik ČZS

PREDSTAVITEV ČEBELARJA

Vzrejevalec čebeljih matic Alojz Bukovšek mlajši

Čebele – vez med generacijami

Čebelar Alojz Bukovšek mlajši je bil rojen 1942, torej med drugo svetovno vojno. Zase v šali pravi, da je vojni material in da je zato slabše kakovosti. To seveda ne drži, kar ve vsak, ki ga je imel kdaj čast spoznati. Zaradi tedanjih težavnih razmer mu ni uspelo končati šolanja, vendar se je namesto tega izobrazil doma pri očetu Alojzu Bukovšku starejšemu, ki je na domačiji na Golem Brdu v nemogočih razmerah med obema vojnama s čebelarstvom rešil sebe in svojo družino. Odlikuje ga zdrava kmečka pamet, ki jo je pridobil na »univerzi narave«. V Bukovškovi družini se je resneje lotil čebelarjenja samo Alojz mlajši, ki je od očeta prevzel kmetijo in čebelarstvo.

Alojz mlajši se je čebelarstva učil pri očetu in prav on mu je leta 1952, ko mu je bilo deset let, podaril prvo čebeljo družino in na tej podlagi je razvil tudi

svoje čebelarstvo, v katerem je imel največ sto čebeljih družin. Po večini je čebelaril v 9- in 10-satnih AŽ-panjih. Po njegovih izkušnjah se v slabših pašnih razmerah bolje obnese 9-satni AŽ-panj, v boljših pa 10- ali celo 11-satni AŽ-panj. Sicer pa pašne razmere na Golem Brdu nikoli niso bile pretirano dobre. Najboljše leto, ki ga pomni, je bilo leto 1968, ko so zaradi medenja hrastove mane točili dvakrat, sati pa so bili zaliti od vrha do dna.

Svoje čebele je prepustil sinovom. Ima dve hčeri in tri sinove, po vrsti pa so si sledili takole: Janko, Miha, Joži, Ani in Štefan. Kar nekaj časa je kazalo, da se za njim ne bo nihče oprijel čebelarstva. Zaradi tega mu je bilo tesno pri srcu. Pozneje, ko so sinovi odrasli in postali zrelejši, pa so se začeli vsi trije ukvarjati s čebelarstvom: Janko in Štefan se ukvarjata z vzrejo, Miha pa s prevažanjem čebel na paše.

Foto: MB

Alojz Bukovšek mlajši s svojo soprogo pred družinskim čebelnjakom

Učenje v Nemčiji

»Kamor koli greš, lahko vidiš kaj, kar lahko doma uporabiš v čebelarstvu,« pravi Alojz mlajši. Tudi o tem je z nami delil svoje spomine. Jeseni leta 1967 ga je obiskalo vodstvo ČD Rheinpfalz skupaj z g. Valentinom Benedičičem. Povabili so ga na ogled vzreje čebeljih matic v Nemčiji. Spomladi 1968 je za deset tednov odpotoval v Neustadt pri Ludwigshafnu, kjer je obiskal oddelek za čebelarstvo na Inštitutu za sadjarstvo in vinogradništvo. Tam so diagnosticirali pršice v čebeljih trahejah. Potem je še pet tednov bival v mestu Mayen an der Mosel in se na tamkajšnjem Inštitutu za čebelarstvo neposredno ukvarjal s čebelami. Te so imeli v nakladnih panjih, pa tudi v panjih, ki jih tako kot AŽ-panj upravljamo od zadaj, vendar imajo manjše sate. Šlo je za Albertijeve panje, ki imajo v primerjavi z AŽ-panjem nižje in krajše sate. Žnidersič je v bistvu povečal Albertijev panj, kljub temu pa so Nemci zmotno prepričani, da gre za enak panj, in trdijo, da je premajhen, ker izhajajo iz izkušnje z Albertijevim panjem.

Na inštitutu so mu želeli pokazati cepljenje, tj. presajanje ličink za vzrejo matic v matičnike z nerjavečimi žličkami. To opravilo pa je bilo po njegovem mnenju lažje z lesenimi žličkami, saj je bila kovinska predebela. Zato je vzel pipec, odrezal leskov poganjek pred čebelnjakom, naredil žličko ter začel presajati. Tako je šlo delo hitreje od rok kot s kovinsko žličko. Potem je vse do svojega odhoda pripravljaval vzrejni material oz. presajal. Na predvečer njegovega odhoda je dr. Drecher zanj pripravil poslovilni večer z vsemi uslužbenci inštituta.

O čebeljem vosku in satju

Še kot otrok je Alojz Bukovšek mlajši pomagal očetu izrezovati trotovino. Takrat tega še niso počeli kot apitehnični ukrep za zmanjšanje števila varoj, temveč predvsem za pridelavo voska, ki je bil tedaj zelo cenjen. Odkupna cena kilograma voska je bila pri Medexu kar za štirikrat in pol višja od cene kilograma medu v prodaji na drobno. Še več: Koželj, ki je v Dobu pri Domžalah izdeloval mazilo Rastin proti revmi, je kilogram voska plačeval celo po petkratni ceni kilograma medu.

Od prof. Edija Senegačnika se je naučil tole praktično čebelarstvo modrost: »Pri čebelah je dobro, da imajo vedno nekoliko podrtto stavbo, da jo stalno gradijo in da zato ne mislijo na lumparije.« Zdaj takšno stanje vzdržujemo s satnicami, ki jih čebelam vstavljamo v graditev.

Foto: Arhiv družine Bukovšek

Tri generacije v družinskem čebelarstvu Bukovšek (od leve proti desni): Miha, Janko, Alojz mlajši ter Alojz starejši (1916–2012)

Brat Adam Kehrlle na obisku pri starem vzrejem čebelnjaku. Za oplemenitev svoje linije buckfaške čebele je uporabil tudi nekaj Bukovškovih matic kranjske čebele.

O apiterapiji

Zdravilno delovanje čebel je Alojz mlajši izkusil na svoji lastni koži. Njegov oče je vsako leto po koštanjevi paši prepeljal čebele na pašo v Vodice na ajdo, otavo in jesensko reso. Sam je sedel zadaj na traktorski prikolici, ker na traktorju ni bilo prostora. Zgodilo se je, da je en panj odmašil, jezne čebele pa so planile nanj in ga popikale. Tako si je že otroštvu pozdravil revmo v nogah, za katero je zbolel še kot predšolski otrok. Ko je dobil prvi panj, je bil poleti veliko pri čebelah v kratkih hlačah in bos, tako da so ga čebele velikokrat popikale po nogah. Na ta način se je dokaj hitro znebil revme.

Zaradi čebelarjenja je tudi zdaj v boljši formi, kot bi bil sicer. Večina njegovih sošolcev je namreč že pokojna. Po njegovih besedah ta hobi ni »šankterapija«, poleg tega pa čebelar nima časa, da bi hodil po slabih potih.

O vzreji matic

Poglavitna dejavnost njegovega čebelarstva je bila vzreja čebeljih matic. Prodajal jih je tako v Sloveniji kot v tujini. Vsakemu čebelarju, ki je pri njem kupil matice, je svetoval, kako naj jih doda, pogosto pa jim je svetoval tudi o čem drugem, o čemer so ga pač vprašali. Kot ugotavlja, je vzreja matic po mnenju številnih zelo zahtevna, sam pa se s tem ne strinja. Z vzrejo je podobno kot z vožnjo kolesa. Ko še ne znaš voziti, je videti težko, ko pa se enkrat pelješ, postane vse lahko. Potem se ukvarjaš samo še z vremenskimi skrajnostmi, nihANJI temperature spomladi, s poletno vročino in dežjem. Spominja se, da nekega leta sredi junija tri tedne ni bilo matic, ker je bilo prehladno za oprashiťev. Zaradi mraza namreč matice niso odletele na svatovski let.

Ker je imel matice nenehno v rokah, je opazil zanimiv pojav, da namreč ena od približno stotih pade v šok in otrpne, ko jo prime v roke. V tem primeru

jo je treba čim prej vrniti čebelam, da jo masirajo, dokler si ne opomore. Šok se mu zdi logičen. Zakaj se pojavi šok, ko čebelar odpre vrata panja? Predstavljajte si velikana, ki odpre vašo hišo in prestavlja stene. Potem ste na vrsti vi. Povsem brez vznemirjenja čebel pri čebelarjenju ne gre, zato mora biti čebelar čim bolj miren. Ne samo na zunaj, ampak tudi v svoji notranjosti. Predvsem mora biti notranje umirjen, kajti vsak nemir se izrazi tudi navzven. Čebele zelo občutijo čebelarjevo razpoloženje, še posebej jezo, vznemirjenost ali zaskrbljenost. Čebele se odzovejo na to, kar čebelar sam prenese nanje. Na neki način pokažejo ogledalo čebelarjeve duševnosti. Vsaj po navadi je tako. Nanje pa seveda vpliva tudi vreme, saj so bolj vznemirjene, kadar se pripravlja poslabšanje. Opazil je še, da so ženo čebele vedno bolj pikale takrat, kadar je bila noseča. Prav tako bodo človeka hitro pičile na kako poškodovano mesto. Napadle ga bodo neposredno na njegovo šibko točko.

Vzreja matic v Bukovškovem vzrejališču je ob prvem pojavu varoj za eno leto zastala, ker so jo prepovedali zaradi nevarnosti širjenja varoj. Tako v letih 1980 in 1981 uradno ni smel vzrejati matic. Neuradno je proti koncu sezone 1981 za g. Smrajca iz Šentvida vzredil približno 60 matic, ki je nujno potreboval. Ker prepoved ni bila preklicana, je leta 1982 pristojni komisiji za vzrejo matic preprosto sporočil, da bo nadaljeval vzrejo. In postopek je stekel.

O čebeljih pašah

Alojz mlajši je tudi natančen opazovalec dogajanja v naravi, zato ni čudno, da opazi vsako spremembo. V okolju, kjer živi, je opazil, da so se čebelje paše spremenile, predvsem osiromašile. Po njegovem prepričanju so veliko škode naredili gozdarji s »čiščenjem manjvrednih«, neplemenitih vrst dreves. Tako so izsekali divjo češnje, sekali so tudi kostanj, poleg tega pa je po gozdarskih merilih jelka vredna manj kot smreka. Tudi vrba iva je ni dobro odnesla. Puščajo pa predvsem smreko, javor in bukev. To je negativen vpliv stare nemške šole, ki je – v škodo

Nekdanja plemenilna postaja na Golem Brdu

medovitosti – spreminjala naravno sestavo mešanih gozdov. Nov gozdarski pristop pušča vrbo ivo, ker prispeva k izboljšavi tal v gozdu. Sama pa se pravočasno umakne iz rastišča, ker jo prerastejo smreke. Zanimivo je, da so istočasno, ko so pri nas v gozdu divjo češnje izsekavali, v Črni na Koroškem pogozdovali med smreko, po pripovedovanju čebelarja Erjavca. Po drugi strani pa so se gozdovi preveč zarasli na področjih spomladanske rese, zato težje uspeva. Nekdaj je bilo vse polno, tako da je čebelam ponujala kar izdatno pašo.

Skrbi ga, da bosta najpomembnejši slovenski čebelji paši kostanj in hoja morda čez čas usahnili. V hojevih gozdovih se dogaja, da ni podrasti. Nekoč jo je iskal polno uro, našel pa je le mlado jelkico, ki je imela eno samo vejico, saj jo je dodobra obdelal jelen. Če se bo to nadaljevalo, čez čas, ko bodo stara drevesa preživela svojo življenjsko dobo, ne bo več hojeve paše. To je opazil na Javornikih in v Logaški gmajni, pa tudi v Menišiji. Smreka, žal, ne bo mogla nadomestiti izpada, ker na vseh krajih ne medi tako pogosto.

Skrbi ga tudi za kostanjevo pašo, saj zdaj na kostanjemem rastišču ne bomo več našli kostanjeve podrasti, ker vse plodove pojejo divje svinje. Poleg tega je tu še kostanjev rak in novi zajedavec kostanjeva šiškarica, ki zabijata žeblje v krsto kostanjevi paši. Ne more sprejeti odločitve odgovornih oseb o zavrnitvi reševanja problema kostanjeve šiškarice. Po njegovem mnenju naravovarstveniki s tem delujejo proti samim sebi, proti narodu in proti našim zamcem. Nekoč je razmišljal in preračunaval, koliko sladkorja bi bilo potrebnega za preživetje čebel, če v Sloveniji ne bi bilo kostanjeve paše. Izračunal je, da bi ga potrebovali več vagonov.

Opaza pa tudi, da celo sladkor ni več tak, kot je bil. Nekdaj je vedno, kadar je čebelje družine krmil s sladkorjem, zaslišal šumenje čebel, ko so hlastno planile nanj. Dandanes takšnega »navdušenja« ni več zaznati. Takrat je bil sladkor drugačen, nekoliko rjavkast. Zdaj je popolnoma rafiniran in vidno drugačen, predvsem zaradi industrializirane pridelave in škropljenja, zato čebele ne »padajo nanj« kot nekdanj.

Kljub slabim obetom za čebelje paše pa mladim čebelarjem svetuje, naj se lotijo prevažanja. S stacionarnim čebelarjenjem bodo vedno pridelali manj medu kot s prevažanjem.

O društvenem delovanju

Alojz mlajši je zdaj član OČD Medvode, bil pa je tudi že njegov predsednik in blagajnik. Na tem območju so se društva precej prilagajala oblikovanju občin, saj je bil pred tem predsednik Čebelarke družine Preska - Medvode in predsednik ČD Ljubljana - Šiška. Po njegovem mnenju je povezovanje če-

Stena s številnimi čebelarskimi priznanji

Foto: Arhiv družine Bukovešek

belarjev v društva nekaj pozitivnega, saj čebelarji potrebujejo zavest, da pripadajo društvu, da se družijo in spoznavajo med seboj. V takšnem okviru pomagajo drug drugemu in si izmenjujejo izkušnje. Že pred veliko leti je opravil tečaj za preglednika za hudo gnjlobo in celo predaval o tem. Za svoje dosežke je prejel vsa tri odličja A.J. Po njegovem mnenju je v obdobju njegovega čebelarjenja največji dosežek slovenskega čebelarstva zgraditev Čebelarkega centra Slovenije, katere začetnik je bil g. Benedičič, takoj za tem pa prepoznavnost našega čebelarstva doma in tujini, saj se zdaj marsikaj dogaja tudi na področju promocije.

Čebelarke modrosti

Nekoč sta mož in žena prišla k Bukovšku po matice. Ko je mož stopil na stran, je žena potožila, da njen mož razmišlja samo o čebelah. Bukovešek jo je potolažil s pojasnilom, da mož zaradi tega vsaj ne zahaja gostilne in da ve, kje je – v čebelnjaku, ona pa je njegova ljubica. Če želi, da bi bila več skupaj, mu lahko tudi pomaga vrteti točilo. Čebele so kot družina. Obstajajo podobnosti z ljudmi, saj se vedejo tako kot človeški rod. Čebela pomaga čebeli, saj ena sama v celotni družini ni niti pomembna niti ni sposobna življenja. Tudi en človek ne more živeti sam. Čebele v družini so nesebične do drugih čebel. Kot polsestre bi se lahko nenehno prepirale, vendar zelo dobro sodelujejo med seboj. Če je treba poskrbeti za ličinko, jo nahrani ena ali druga. Če je nekaj treba narediti, je to narejeno: sat je popravljen, pocejen med počiščen itd. Kadar je treba kaj urediti, čebele to nemudoma tudi storijo. Nič ne stopijo v stran, da bi druga prišla zraven.

Alojz Bukovešek mlajši bi bil še enkrat čebelar, če bi lahko izbiral. Najsrečnejši je, kadar je pri čebelah in opazuje, kako izletavajo in priletavajo. »To je zame super užitek!« V posebno zadovoljstvo pa mu je, da se družinska tradicija čebelarstva nadaljuje.

MB